

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER/BIV NL
Telefax 070 - 318 79 51

-Aan:
Zie verzendlijst.

Jw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4257	29 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 47/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen   Bezoekadres
één   Kalvermarkt 28
                     's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4257, d.d. 29 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
47/91

(Afgesloten 291200AUG 1991)

Kroatië

Nadat het woensdagochtend in Kroatië relatief rustig is geweest, zijn in de loop van de middag weer zware gevechten uitgebroken tussen Servische strijdgroepen en Kroatische (para-)militaire organisaties. Deze zouden zich vooral concentreren rond de steden Osijek en Vukovar in Oost-Slavonië en in het Dalmatische kustgebied (zie Bijlage, kaart). Opnieuw is sprake van steun van de federale strijdkrachten (JNA) aan de Serviërs. De Kroatische regering heeft de JNA er zelfs van beschuldigd het initiatief te hebben genomen tot de hervatting van de gevechten. Daarnaast zou het leger volgens Kroatische verklaringen naar alle gevechtsterreinen versterkingen aanvoeren. Gisteren werd in dat verband expliciet de garnizoensstad Sid (Vojvodina) als plaats van herkomst genoemd.

Volgens zowel de Kroatische media als het officiële persbureau Tanjug zouden bij de gevechten zes JNA-vliegtuigen en 31 pantservoertuigen verloren zijn gegaan. Deze melding is door de JNA ontkend en lijkt op zijn minst overdreven. Wel is afgelopen week het verlies van twee gevechtsvliegtuigen toegegeven, waarvan één door technische problemen. Het is echter opmerkelijk dat ook Tanjug, dat zich over het algemeen (gematigd) pro-Servisch opstelt, deze hoge verliescijfers meldt.

De pauze in de gevechtshandelingen van gisterochtend is waarschijnlijk het gevolg van de ontmoeting van MinDef Kadijevic en CGS Adzic met de Kroatische politieke leiding eergisteren op het eiland Brioni, waarbij beide partijen hun voorkeur uitspraken voor een politieke oplossing van het Servisch-Kroatische conflict en opriepen tot een bestand. In de complexe militaire situatie in Kroatië, waarbij lokale Kroatische, Servische en/of JNA-bevelhebbers en eenheden zich in de praktijk regelmatig onttrekken aan richtlijnen van het bevoegde gezag en zelfstandig optreden, blijkt het momenteel onmogelijk een duurzaam bestand te sluiten.

In verband met de verscherping van de tegenstellingen in Kroatië heeft het Kroatische kabinet president Tudjman inmiddels buitengewone bevoegdheden verleend. Deze heeft tevens aan het Kroatische parlement verzocht het Grondwetsartikel in werking te stellen dat de president de bevoegdheid geeft om in geval van een "onmiddellijke bedreiging van de eenheid en de soevereiniteit van Kroatië" bij decreet te regeren. Het is waarschijnlijk dat dit verzoek zal worden gehonoreerd.

De -zelfbenoemde- autoriteiten van de Krajina, de Servische enclave in het Dalmatische kustgebied die zich reeds vorig jaar eenzijdig onafhankelijk had verklaard van Kroatië en aansluiting zoekt bij Servië, hebben deze week de volledige mobilisatie uitgeroepen. Hiermee volgen zij het voorbeeld van de Servische autoriteiten in Slavonië. Overigens had de leiding van de Krajina reeds eerder bekend gemaakt haar strijdkrachten onder bevel van de JNA te hebben geplaatst.

In verband met de aanhoudende gevechten in Kroatië is het aantal vluchtelingen aanzienlijk gegroeid. Grote delen van de betwiste gebieden (Slavonië, Krajina) zouden inmiddels door de burgerbevolking zijn verlaten, zodat aldaar in feite nog slechts de strijdgroepen aanwezig zijn. Naar schatting zijn sinds de uitroeping van de Kroatische onafhankelijkheid (eind juni) 71.000 inwoners van Kroatië, voornamelijk Serviërs, naar Servië gevlucht. Daarnaast zijn nog eens 36.000 personen gevlucht naar elders in Kroatië en 11.000 naar Bosnië-Herzegovina.

Tevens proberen Joegoslaven in toenemende mate het buitenland te bereiken; zo zouden de afgelopen week 10.000 vluchtelingen in Hongarije zijn aangekomen. Hongarije heeft reeds verschillende malen zijn verontrusting uitgesproken over de ontwikkelingen in Joegoslavië. Tevens heeft de Hongaarse regering gezinspeeld op het in werking stellen van het CVSE-crisisbeheersingsmechanisme in verband met -wat werd genoemd- de "ongebruikelijke troepenbewegingen" aan de Joegoslavisch-Hongaarse grens.

Federale overheden

Gisteravond heeft een zitting plaatsgehad van het federale presidium. Zoals verwacht werd opnieuw opgeroepen tot het respecteren van het staakt-het-vuren in Kroatië. De (Kroatische) voorzitter van het presidium, Mesic, verklaarde na afloop dat hij een voorstel had ingediend om in te stemmen met de gisteren door de EG gepresenteerde voorstellen met betrekking tot Joegoslavië. Deze betreffen, zoals eerder gemeld, met name het organiseren van een vredesconferentie en het opzetten van een arbitragemechanisme. Volgens Mesic hadden naast zichzelf ook Slovenië en Macedonië zich akkoord verklaard. De overige presidiumleden hadden aangegeven zich nader te willen beraden.

Het presidium heeft bovendien de aanzet gegeven tot nieuwe onderhandelingen over de toekomst van Joegoslavië. Nog deze week moet een model gepresenteerd worden voor de toekomstige staatsstructuur van Joegoslavië, dat het onderwerp zal zijn van een vergadering van het presidium en de presidenten van de zes deelstaten op 4 september a.s. Gezien het feit dat tot op heden totaal geen vooruitgang geboekt is met het uitwerken van voorstellen over veranderingen in de staatkundige organisatie van Joegoslavië, is de kans dat de Joegoslavische deelstaten hierover in de komende dagen alsnog overeenstemming bereiken uiterst klein.

Opnieuw heeft een (Macedonisch) lid van de federale bestandscommissie zijn ontslag aangeboden. Uit de berichtgeving blijkt dat nu reeds drie personen deze commissie hebben verlaten. Dit bevestigt het vermoeden dat de betreffende commissie, die overigens door Kroatië voortdurend van een partijdige opstelling is beschuldigd, op korte termijn zijn werkzaamheden volledig zal (moeten) staken.

Servië

Gisteren heeft de Servische minister van Buitenlandse Zaken, Jovanovic, een bezoek gebracht aan Duitsland. Daarbij verklaarde hij onder meer dat Servië streeft naar het behoud van de eenheid van Joegoslavië. Tevens onderstreepte hij dat de huidige crisis volgens Servië zijn oorsprong vindt in de agressieve opstelling van Kroatië. Bij dit bezoek speelt vermoedelijk een hoofdrol het feit dat juist Duitsland zich voorstander heeft betoond van een erkenning van Kroatië en Slovenië als de tegenstellingen in Joegoslavië zich verder verscherpen en een bestand onmogelijk blijkt. Vermoedelijk heeft Jovanovic tevens een poging gedaan om de anti-Duitse hetze in de Servische pers enigszins te nuanceren. Dit bezoek kan erop duiden dat Servië niet geheel ongevoelig is voor de druk die met name van EG-zijde op deze republiek wordt uitgeoefend. Er zijn

echter geen aanwijzingen dat het Servische bewind bereid is haar politiek zodanig bij te stellen, dat daadwerkelijk vooruitgang in het overleg over een politieke regeling van de conflicten zou kunnen worden bereikt.

Macedonië

Zoals reeds eerder gemeld zal Macedonië op 8 september een referendum organiseren. Hierbij dient de bevolking zich uit te spreken voor of tegen een soeverein en onafhankelijk Macedonië, dat het recht zou bezitten om zich aan te sluiten bij een federatie van soevereine Joegoslavische staten. De vier belangrijkste partijen in de republiek hebben de bevolking opgeroepen om dit voorstel goed te keuren. Naar verwachting zal de Macedonische bevolking op 8 september in meerderheid inderdaad stemmen voor soevereiniteit.

Bij de Macedonische opstelling speelt met name de bezorgdheid een rol over de Servische dominantie in een toekomstig Joegoslavisch staatsbestel, na een eventuele afscheiding van Slovenië en Kroatië. De belangrijkste partij in het Macedonische parlement streeft zelfs naar volledige onafhankelijkheid van Macedonië en de uiteindelijke hereniging met de Macedonische bevolking in Bulgarije en Griekenland binnen de nieuwe staat.

Er is een groeiende spanning waarneembaar tussen Macedonië en de JNA. Vorige maand hadden Macedonische functionarissen overeenstemming bereikt met de commandant van het Militair District Macedonië, dat nieuw opgekomen Macedonische jongeren alleen in dit District zouden worden geplaatst. Deze overeenkomst werd echter verworpen door Kadujevic, die tevens aankondigde dat de JNA eind augustus de opkomst van dienstplichtigen in het gehele land (uitgezonderd Slovenië) zelf zou gaan organiseren.

Inmiddels heeft de Macedonische regering nogmaals geëist dat Macedonische soldaten niet naar crisisgebieden zullen worden gezonden en hun dienst kunnen vervullen op het eigen grondgebied. De Macedonische minister van Defensie, die zich tegen deze eis had gekeerd, is inmiddels ontslagen. De verharding van de Macedonische opstelling tegenover de JNA houdt vooral verband met het feit dat Macedonië de actieve steun van (delen van) de JNA aan de Servische politiek in het algemeen en de Servische strijdgroepen in Kroatië in het bijzonder verwerpt. Tevens speelt een rol dat momenteel (ook Macedonische) dienstplichtigen na afloop van hun dienstitijd door de JNA niet worden ontslagen, maar moeten nadien met het oog op de gespannen toestand in het land.

Opmerkelijk is de melding dat de Macedonische autoriteiten de toegang van de JNA tot de persoonsgegevens van toekomstige Macedonische dienstplichtigen onmogelijk hebben gemaakt. Dit wijst erop dat een verdere verscherping van de relatie tussen de JNA en de Macedonische overheid op korte termijn tot de mogelijkheden behoort.

Bulgarije

Volgens Joegoslavische persmeldingen heeft het officiële Bulgaarse persbureau BTA onlangs de herroeping door het Servische parlement van Tito's besluit om af te zien van herstelbetalingen door Duitsland en haar bondgenoten in de Tweede Wereldoorlog, waaronder Bulgarije, het resultaat genoemd van "absurde Servische pretenties". De Bulgaren legden het Servische besluit uit als een poging de aandacht van de interne problemen van Servië af te wenden. In verband hiermee waarschuwde de Bulgaarse radio voor een verslechtering van de Bulgaars-Joegoslavische relaties. Volgens de persmeldingen stelde Bulgarije ook dat "indirect de kwestie van territoriale pretenties werd geopend". Deze toespeling werd in de Joegoslavische persmelding in verband gebracht met vroegere Bulgaarse aanspraken op (delen van) Macedonië. Dit alles onderstreept nog eens dat de

Joegoslavische crisis niet alleen intern, maar ook elders in de Balkan oude kwesties opnieuw actueel maakt.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Kroatië duren onverminderd voort, waarvoor de Kroatische autoriteiten de verantwoordelijkheid met name bij de JNA leggen. Het lijkt in de huidige situatie vrijwel uitgesloten dat de Joegoslavische partijen zelf een wapenstilstand kunnen bewerkstelligen, laat staan overeenstemming bereiken over een model voor staatkundige hervormingen in het land. De spanningen tussen de regering van Macedonië en de JNA nemen toe.

Hoewel Servië zijn verzet tegen internationalisering van het conflict met Kroatië nog niet heeft opgegeven, moet het niet uitgesloten worden geacht dat uiteindelijk alle partijen in beginsel toch zullen instemmen met een vredesconferentie onder EG-auspiciën. Er zijn echter vooralsnog geen aanwijzingen dat met name Servië tijdens zo'n conferentie bereid zou zijn tot concessies die de basis kunnen leggen voor een vreedzame regeling van de tegenstellingen in Joegoslavië.

